© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

НІВА

Год выдання V
№ 35 (235)
28 ЖНІЎНЯ 1960
БЕЛАСТОК
Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

У ПОШУКАХ СОНЦА.

Сёлетнишняя пагода скупая на сонца. Кожны яго промень — на вагу золата. Але цярплівыя аматары сонечных ваннаў не трацяць надзеі, і, хоць ужо канец жніўня, ловяць сонца пры кожнай згазіі. На нашым здымку шчаслівчыкі, якім удалося знайсці сонца над прыгожым берагам Нарвы каля Войшкаў.

фота — РЫГОР ЛЯСУН

СУДОВЫ ПРАЦЭС «133-Х»

ВЕРА

М. АРЭХВА

Веру судзілі два разы. Першы раз у Брэсце ў працэсе «трыццаці аднаго», разам з Р. Вольф, З. Паплаўскім і іншымі. Тады яна была асуджана на 6 гадоў суровага турэмнага зняволення. Другі раз яе судзілі ў працэсе «133-х» у Беластоку, у красавіку—маі 1928 года.

«...Хутка ў мяне другі суд. Гэта будзе вельмі вялікі, цікавы працэс, — пісала Вера. — Мой першы суд, пра які ты ўжо ведаеш, быў у параўнанні з гэтым зусім маленькі і адбываўся толькі восем дзён».

У працэсе «133-х» сярод галоўных абвінавачаных разам з В. ХАРУЖАЙ былі кіруючыя работнікі КПЗБ: Я. ЧАРНЯК (Аронштам), С. СКУЛЬСКІ, Р. ВОЛЬФ, Ф. КАРЛОЎСКІ, Л. КАВЕНСКАЯ, В. СВЯЖБІНСКІ, К. БАСІНСКІ, Э. ПІЛІПЕНКА, А. ЗАХАР'ЯШ і інш.

Прайшло 32 гады, але час не згладзіў у маёй памяці перажытае і зведанае ў тыя напружаныя дні.

Гэта быў адзін з самых вялікіх судова - палітычных працэсаў не толькі ў Заходняй Беларусі, а і ў Польшчы.

У ім адбіўся пэўны перыяд рэвалюцыйнай барацьбы працоўных Заходняй Беларусі ў 1924 — 1925 гг. пад кіраўніцтвам маладой, толькі што створанай кампартыі Заходняй Беларусі. Ён адбываўся з 1-га красавіка па 28 мая 1928 года ў акруговым судзе ў Беластоку. У Польшчы ў той час панаваў урад фашысцкай дыктатуры Пілсудскага.

У першы дзень працэсу, калі наглядчыкі пачалі нас выпускаць з камер у двор, каб перадаць паліцэйскаму кан-

(Працяг на стар. 4)

НА ПАРОЗЕ НОВАГА НАВУЧАЛЬНАГА ГОДА.

Слова да настаўнікаў

Апошнія дні канікул. Настаўнікі з'язджаюцца да сваіх школ, абмяркоўваюць, гутараць аб планах працы ў новым навучальным годзе. Адны вяртаюцца да сваіх старых школ, іншыя змяняюць месца сваёй працы, а некаторыя толькі што пачнуць працу на настаўніцкай ніве, будуць ставіць першыя крокі ў выбранай высокароднай прафесіі. І ім трэба будзе ўважліва сачыць за працай сваіх старэйшых сяброў, каб як найменш памыляцца ў метадыцы і дыдактыцы навучання, у падыходзе да вучняў, у незаўсёды лёгкім супрацоўніцтве з бацькамі сваіх выхаванцаў.

У школьнай працы вельмі важнай з'яўляецца справа аб'яднанасці і сяброўскага сужыцця настаўніцкага калектыву. Згодны калектыў заўсёды будзе мець належныя вынікі ў сваёй працы, будзе карыстацца пашанай і аўтарытэтам у кожным асяроддзі, што надта важна ў настаўніцкай прафесіі. Нельга ставіць ніколі ўласныя інтарэсы вышэй справы агульнай — дзейнасці дзеля распаўсюджвання асветы ў народзе, якая мае велізарны ўплыў на стваральную працу ў жыцці кожнага чалавека. За добрую працу Вам, дарагія настаўнікі, народ будзе заўсёды ўдзячны.

Культура можа развівацца толькі ва ўмовах актыўнага

(Працяг на стар. 2)

В. САВА

КРЫВЫЯ СЦЕЖКІ

1. ПЕСІМІСТКА

Ніна Крук ўсёй нездаволеная.

І чаму ж бы, здавалася, ёй быць нездаволенай? Хіба ж яна ведала, што такое сапраўдная бяда, як яе бацькі, — малазямельныя сяляне перад вайной?

Яна, як праз імглу, памятала цяжкія ваенныя гады. Была тады некалькігадовай дзяўчынкай. Пасля настала народная ўлада. Яна скончыла сярэднюю школу — аб чым не маглі нават марыць яе бацькі. Атрымала працу ў канцылярыі суда. Выйшла замуж за маладога чалавека, які вывучаў медыцыну і неўзабаве рыхтаваўся стаць лекарам. І здавалася б, дарога ў будучыню ляжыць перад ёй, 22-хгадовай жанчынай, простая і гладкая.

Хіба ж марылі калі яе бацькі аб лепшай будучыні для сваёй дачкі? І яна пачаткова не марыла. А цяпер яна была нездаволеная жыццём. І скуль гэта магло ўзяцца?

2. АПОСТАЛ «НОВАГА»

Быў канец 1956 г. У пакоі сядзела некалькі студэнтаў. Ніна прыслухоўвалася да іх ажыўленых спрэчак.

«Хіба ж можна гэтак жыць?» — гаварыў напышліва — надбава, разваліўшыся на ляжанцы, адзін са студэнтаў. — Вунь у Амерыцы дык людзі ведаюць што жывуць! Кожны рабочы уласным самаходам да працы едзе. А ў нас...? — Ён пагардліва скрывіўся, што мела быць больш вымоўна чымсь словы.

Ніна ўважна прыглядалася да студэнта, які нейк прыпомніў ёй героя рамана Дастаеўскага «Злачынства і кара». Яго мізэрны занядбаны выгляд выдаваўся ёй больш вымоўны, чым недасказаная думка аб тым, як ёсць, паводле яго, у нас. Ён меў доўгія валасы, відавочна, не маючы грошай, з паў-

(Працяг на стар. 3)

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

А ЎСЁ Ж МЫ ЖЫВЁМ...

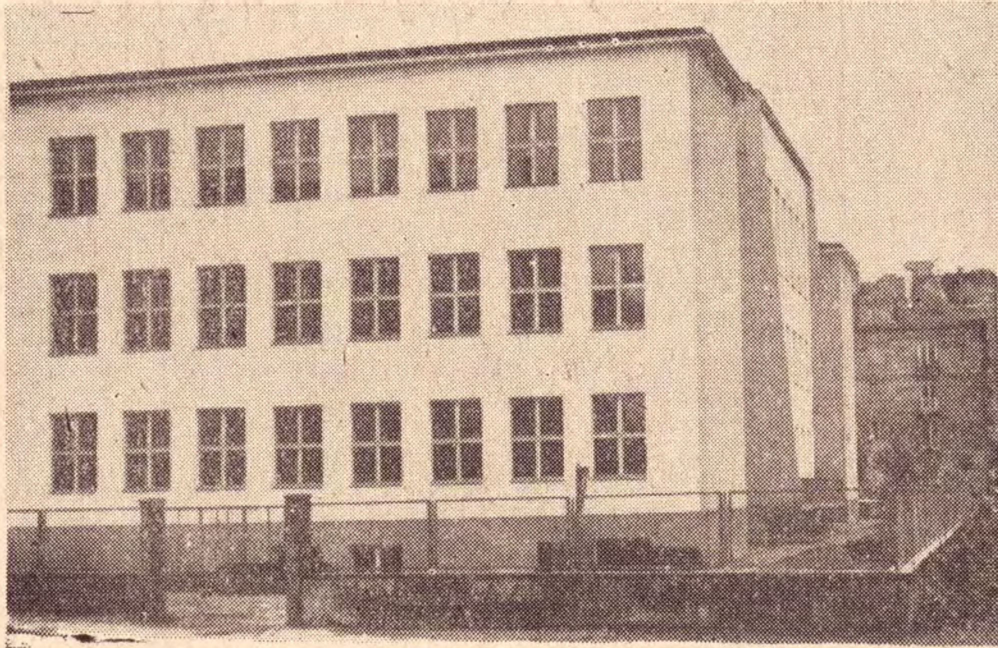
Правадыр СС, Гайнрых Гімлер, звяртаючыся ў 1943 годзе да сваіх генералаў і афіцэраў, сказаў: «...Яўрэйскую расу трэба вынішчыць; аб знішчэнні яўрэяў гаворыць наша партыйная праграма, і мы робім гэтае, выкараняем іх... Антысемітызм — гэта ж тое самае, што барацьба з вошамі. Паляванне на вошы — гэта не справа ідэалогіі, але справа чысціні...»

Для беластоцкіх яўрэяў пачалося гэта 5 лютага 1943 г. У гэты дзень гітлераўцы правялі сваю першую масавую акцыю вынішчэння беластоцкага гета. Яўрэйская арганізацыя—Аб'яднаны антыфашысцкі блок, якая існавала ў беластоцкім гета ад 1942 года, прызывае яўрэяў да дзейнай самаабароны. Аднак да адкрытага ўзброенага паўстання дайшло 16 жніўня 1943 года, калі фашысцкія палачы вырашылі правесці канчатковае знішчэнне беластоцкага гета. У няроўных змаганнях з пераважаючымі сіламі нямецкай паліцыі, СС і войскам, беластоцкія яўрэі бараніліся 8 дзён. Яны забілі каля ста фашыстаў і некалькі сот ранілі.

Ад гэтага часу прайшло 17 гадоў. Успамінаючы гэтыя дні, старшыня беластоцкага аддзела Грамадска - культурнага таварыства яўрэяў у Польшчы, Гэрш Гакмаер, кажа:

— На Беласточчыне гітлераўцы вымардавалі амаль 200 тыс. яўрэяў. Аднак яны не змаглі, як планавалі, выкараніць нашай расы. Мы ўсё ж

(Працяг на стар. 7)

Ужо неўзабаве гэты новы прыгожы будынак напоўніцца дзіцячым гоманам. На нашым здымку школа імя Заменгофа ў Беластоку.

Фота П. ЧЭРПЯКЕВІЧ

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

Слова да настаўнікаў

(Працяг са стар. 1)

распаўсюджвання ведаў. А веды здабываюцца найлягчэй на роднай мове. Настаўнікі, працуючыя сярод беларускага насельніцтва, не павінны забываць аб гэтым. Мова — гэта душа народа, гэта найвялікшы скарб. Першай настаўніцай роднай мовы з'яўляецца маці, але дасканаленне роднай мовы і распаўсюджванне на ёй ведаў праводзіце Вы, настаўнікі. Ад Вас залежыць выхаванне і пракладванне дарогі беларускім дзеткам у далейшае жыццё ў нашай Радзіме, з года ў год усё больш шчаслівае і паўнейшае радасці.

Многія з Вас пачнуць працаваць ужо 17-ты навучальны год у Народнай Польшчы. Паложаныя Вамі заслугі і ахвярнасць у Вашай працы высока ацэньвае наша Партыя і Урад, увесь народ. Няхай і ў бліжэйшыя гады не будзе недахопу ў Вас энергіі і ахвярнасці шчыра адносіцца да сваёй працы і актыўна ўключацца ў пабудову будучага для сваіх выхаванцаў.

Рэдакцыйны калектыў «Нівы» спадзяецца, што ў новым навучальным годзе больш чым дагэтуль настаўнікаў, будзе супрацоўнічаць з рэдакцыяй, будзе дзяліцца з намі сваімі радасцямі, турботамі і дапамагаць нам лепш пазнаваць праблемы Вашага наваколля. Выкладчыкі беларускай мовы пачатковых школ павінны звярнуць больш увагі на «Зорку», карыстацца ёю як дапаможнікам у навучанні дзяцей роднай мове.

У надыходзячым навучальным годзе жадаем усім настаўнікам поспехаў у працы і шчасця ў асабістым жыцці.

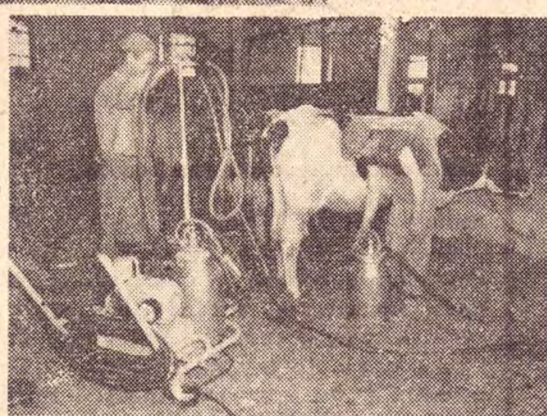
Фотавітрына

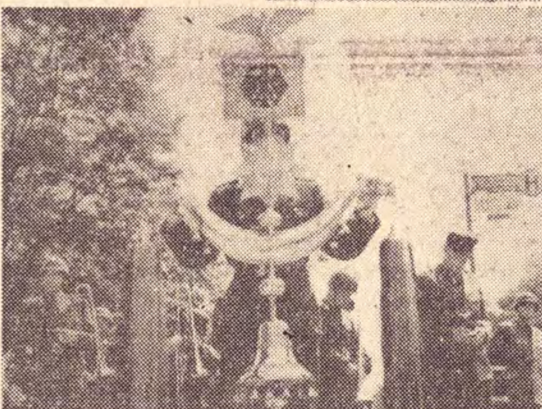
Нядаўна ў СССР пабывала дзяржаўная дэлегацыя рэспублікі Ганы. На здымку члены дэлегацыі ў Мікіты Хрушчова, які прыняў прадстаўнікоў Ганы на паўднёвым беразе Крыма, дзе ў той час адпачываў.

15 жніўня Карэйская Народна - Дэмакратычная Рэспубліка святкавала 15 гадавіну вызвалення. На здымку Пхен'ян — сталіца рэспублікі.

У даследчым інстытуце ў Бжэзне (Познанскае ваяводства) закончылася выпрацоўванне прататыпу механічнай даяркі. Двухвядровую даярку ДМ—2 можна лёгка пераносіць і прыладзіць у кожным хляве. На здымку: Выпрацоўванне новай даяркі.

Эмблема аркестра бундэсвера. Не хапае тут толькі... свастыкі.

Дарога ў космас для чалавека адчынена

У кароткім паведамленні Тэлеграфнага Агенцтва СССР, апублікаваным 21 жніўня г. г., адзначалася, што другі савецкі касмічны карабель пасля восемнаццатага акружэння зямнога шара па спецыяльнаму сігналу спусціўся на яго паверхнасць у запланаваны раён.

Лёт і пасадка апошняга карабля - сатэліты значна перавышае дагэтуляшнія савецкія перамогі ў космасе. Самае высокае прызнанне выклікае вага карабля — 4.600 кг. без апошняй часткі ракеты — насіцеля. Гэта прыблізна вага поўнага грузавіка сярэдняй велічыні. Увядзенне на арбіту такога калоса патрабуе надзвычай моцнага паліва ў вялікіх колькасцях. Савецкія вучоныя павінны былі вынайсці такое паліва, а гэта ізноў сведчанне іх грандыёзнага поспеху, апярэджваючага датагачасныя амерыканскія дасягненні.

Савецкі касмічны карабель меў унутры кабіну, у якой знаходзілася выдатная навуковая апаратура. Яна бараніла сабак Стрэлку і Белку, а таксама іншых прадстаўнікоў жывёльнага свету, насякомых і расліны перад смяротным сонечным праменяваннем космасу, спрыяла нармальным жыццёвым працэсам у кабіне. Аднак не толькі. Тут былі радыёвыя прыёмнікі і перадатчыкі, спалучаныя са стыкавым абсталяваннем, ды іншыя апараты, рэгулюючыя розныя працэсы ўнутры касмічнага карабля і па-за ім. Апрача таго, упершыню была тут абсталявана тэлевізійная камера, якая перадавала фрагменты лёту і жыцця пасажыраў. Усё тэхнічнае аснашчэнне касмічнага карабля гаворыць аб велізарным поспеху савецкіх вучоных. Дзякуючы ім упершыню ў гісторыі непашкоджаны сатэліт, які акружыў зямны шар восемнаццаць разоў, вярнуўся на яго паверхнасць. Нават людзі, якія зусім не разбіраюцца у гэтым пытанні, могуць уявіць усе цяжкасці, звязаныя з такім мерапрыемствам. З прычыны зямнога прыцягнення карабель не можа свабодна падаць на паверхнасць зямлі. Ён ляцеў бы ўсё хутчэй і хутчэй і ўрэшце пад уплывам трэння у густых пластах атмасферы згарэў бы. Лёт уніз, затым, павінен праходзіць пад невялікім вуглом нахілення і не вельмі хутка. Усё гэта патрабуе вельмі дакладных вылічэнняў дзеля тармажэння карабля і што найважнейшае — перадачы ўсіх рашэнняў з зямлі механізмам карабля, які знаходзіцца за тысячы кіламетраў ад нас. Савецкія астранаўты поўнасцю справіліся з усімі цяжкасцямі.

Гэтыя дасягненні савецкай навукі выклікалі на захадзе розныя каментарыі. Побач са словамі прызнання, пераважна з боку вучоных, у палітычных колах выказваецца думка аб небяспецы савецкай перавагі ў космасе. І сапраўды. Такая перавага існуе вельмі выразна. Нягледзячы на шматлікія спробы амерыканцаў у апошні час ім удалося злавіць кабіну, якая аддзялілася ад ракеты «Дыскаверэр XIV». Кабіна вагою ў 180 кг. падала на парашуце. Каб назіраць за яе лётам Злучаныя Штаты змабілізавалі цэлую марскую і паветраную флатылію. Гэтыя факты найлепш сведчаць аб перавазе савецкай навукі над амерыканскай навукай. Трэба адзначыць, што Савецкі Саюз выкарыстоўвае свае поспехі ў космасе толькі дзеля справы міру. Паспяховы лёт і пасадка савецкага касмічнага карабля прадказвае, што неўзабаве ў планетныя прасторы адправіцца першы чалавек. І мы пераконаны, што гэта будзе савецкі чалавек!

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Аднойчы у казарму шумна ўварваўся Хаманака і аб'явіў:

— Эй, сябры! Памятаеце, тады пабілі Комія! Кажуць, нікому не папала. Быццам бы начальнік атрада вырашыў замяць гэту справу.

— Няўжо праўда? — абрадавана перапытаў я.

— Гэта здорава! Цяпер усім вольнанаёмным прыдзецца задумацца, — не без зларадпасці зрабіў вывад Хаманака.

Ён ненавідзеў начальства. Пасля Хаясіда яму даставалася ад начальнікаў больш за ўсіх. Працуючы ў агульным аддзеле, ён раней за шматлікіх вольнанаёмных даведваўся аб усім новым і перадаваў гэта нам. Таму подлы Омі, яго начальнік, асабліва жорстка абыходзіўся з ім. Апрача гэтага, Хаманака быў вельмі прыгожы, і гэта, відавочна, таксама злавала брыдкага Омі.

Па расказах Хаманака, Хаясіда і яго сяброў спачатку павінны былі адправіць у Сіньцзін і там паставіць пад суд ваеннага трыбунала. Але ў гэты няшчасны вечар Комія, разгубіўшыся ад шаленства з-за нападзення на яго падначаленых, схапіў

трапіўшуюся пад рукі вінтоўку і пачаў ёю размахваць. Ад удару аб нешта цвёрдае на аружжы аказаўся пашкоджаны дзяржаўны герб — хрызантэма, гэта значыць звяршылася новае злачынства. На судзе яно абавязкова ўсплыло б, а гэта такая ганьба для атрада, што яго начальнік вырашыў захаваць усю гісторыю ў таямніцы.

У гэты вечар усе хадзілі з яснейшымі тварамі. Пасля вячэры хто пісаў пісьмы на радзіму, хто запісваў свае назіранні ў дзённік. Праўда, мы сумняваліся, што ўсе нашы пісьмы даручаюцца родным.

Прайшло ўжо два з паловай месяца з тых пор, як мы прыбылі ў атрад. За гэты час я напісаў дамоў каля дзесяці пісьмаў, а ад маці атрымаў толькі адно. Мае таварышы па службе за ўвесь час таксама атрымалі найбольш па два пісьмы. Але для ўсіх нас уцяшэннем быў сам працэс іх пісання. Гэта неяк набліжала нас да бацькоў і сяброў, якія засталіся на радзіме, і таму ўсе пісалі дамоў акуратна і старанна. У дзённіках не дазвалялася пісаць аб працы. Як і пісьмы, яны служылі нам толькі для асабістага ўцяшэння і не змяшчалі нічога, апрача асабістых успамінаў. Неяк вечарам, калі мы пісалі пісьмы, нечакана адчыніліся дзверы і ўвайшоў Омі.

— Хаманака, што ты там разгледжваеш? — адразу спытаў ён і, не глянуўшы на рэшту і не адказаўшы на прывітанні, накіраваўся проста да Хаманака, які нешта хутка схаваў пад стол.

— Пакажы! Чыя фатаграфія?

— У мяне... нічога няма, — нерашуча адказаў Хаманака, кончыкамі пальцаў папраўляючы акуляры.

— Чаму не выконваеш загаду? — Омі адштур-

хнуў Хаманака і выняў з пад стала схаваную там фатаграфію.

— Хто гэта жанчына? — злосна спытаў ён.

Мы дагадваліся, што Хаманака сябруе з дачкою лекара Імадо, Міцуё, які таксама працаваў ў агульным аддзеле. З размоў вольнанаёмных мы ведалі, што яго дачка была вельмі прыгожай. Зразумела, Омі не мог не пазнаць яе на фатаграфіі.

— Гэта фатаграфія дзяўчыны Імадо, — спакойна сказаў Хаманака.

— Што? Што гэта значыць? Быдла! Ад яе дастаў?

— Не, я знайшоў, — схлусіў Хаманака.

Я трэсся са страху за Хаманака. У яго адказе і паводзінах быў скрыты выклік, і гэта не магло не вывесці з сябе Омі.

— Знайшоў?... Хлусіш! Любуешся фатаграфіяй дзяўчынкі, усміхаешся, і, напэўна, думаеш, быдла, што займаешся патрэбнай справай?... Я цябе!...

Омі падняў правую руку. «Зараз ударыць,» — падумаў я.

Быццам рыхтуючыся прыняць аплявуху, Хаманака зняў акуляры, і, ледзь стрымліваючы хваляванне, працягваў:

— Пане Омі, вы не верыце мне? Я сапраўды знайшоў яе. Але калі вы думаеце, што я гавару няпраўду, калі ласка, рабіце са мною што хочаце.

— Глядзі ў мяне!

Омі вылаяўся і, апусціўшы руку, доўга глядзеў ў твар Хаманака, бледны, нервова скурчаны.

— Калі хлусіш, то літасці не чакай! Зразумеў? Фатаграфію я сам перадам пану Імадо.

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

Карэспандэнцыя з БССР

ЗА 6000 КІЛАГРАМАЎ МАЛАКА АД АДНОЙ КАРОВЫ

(РАСКАЗ ДАЯРКІ САЎГАСА «РАЧКАВІЧЫ» СЛУЦКАГА РАЁНА Г. І. СТАТКЕВІЧ).

У другім годзе сямігодкі мы, працаўнікі саўгаса, узялі на сябе павышаныя абавязацельствы. Жывёлаводы вырашылі атрымаць на 100 га зямлі па 359 цэнтнераў малака. Задумалася і я.

Падрабязна прааналізаваўшы сваю работу, я пераканалася, што магу за год атрымаць ад кожнай каровы з трынаццаці замацаваных за мною кароў не па 5 300 кг малака, як планавала дагэтуль, а па 6 000 кг. За першыя чатыры месяцы ўжо надаіла больш чым па 2 000 літраў малака ад каровы і заняла першае месца сярод саўгасных даярак рэспублікі. У чэрвені дабілася новых поспехаў — надаіла па 569 літраў малака. Паспяхова выканалі свае абавязацельствы і мае сяброўкі. За пяць месяцаў Ольга Лашуткова надаіла па 2173 кг малака, Анастасія Сяргеева — 2171, Ольга Якубовіч — 2057.

Часта ў мяне пытаюцца, як я дабіваюся высокіх надояў. На гэта пытанне нельга адказаць двума славамі. Раскажу аб тым, што мне здаецца найбольш важным у працы.

Нядаўна ў нас на ферме пабывала група калгасных даярак. Агледзеўшы памяшканне, адна з іх спытала:

— Пакажыце, калі ласка, як трэба правільна раздойваць кароў.

Прыйшлося растлумачыць, што зараз я магу ім паказаць толькі тэхніку даення і масаж вымя, а раздой — гэта нешта большае, аб'ядноўваючае цэлую сістэму мерапрыемстваў, накіраваных на павелічэнне прадуктыўнасці кароў. Фактычна ён пачынаецца ад моманту запуска. Раней запускалі мы кароў позна, намагаліся падоўжыць перыяд лактацыі. А зараз у саўгасе існуе строгі графік злучкі, запуска і ацёла кароў.

Мы прытрымліваемся такога правіла: прыйшоў час — запускай карову, не глядзі на ўдой. У сваёй групе некаторых кароў, як, напрыклад, «Ладзья», «Нара» запускаю за 50—60 сутак да цялення, нягледзячы на тое, што яны даюць яшчэ па 18 кг малака.

Запусціць малочную карову не надта проста. На гэта патрэбна каля 10 — 12 дзён. У зімовы час паступова скарачаю колькасць сочных і канцэнтраваных кармоў і пераважу іх на сена і салому. Летам перастаем ім даваць падкормку, абмяжоўваем вадзе. Паступова змяншаю лік даення ў дзень з трох да двух, а затым і да аднаго. Пазней пачынаю даіць праз дзень. У гэты час асабліва ўважліва трэба наглядаць за вымем каровы. Як толькі знікне малако, адразу перавожу карову на сухастойны рацыён.

Раней мы гаварылі так: навошта, маўляў, у гэты час карову добра карміць, яна ж малака не

(Працяг на стар. 4)

Нядаўна калгаснікі калгаса «Савецкая Беларусь» Мінскага раёна ўрачыста адзначылі 66-годдзе старэйшай даяркі сельгасарцелі Алёны Акуліч. Такое свята ў калгасе праводзілася ўпершыню.

На нашым здымку юбіляр — Алена Акуліч.

(Працяг са стар. 1)

года не бываў ён у цырульніка. Ён насіў вузкія, кароткія штонікі, як бы пазычаныя ад малодшага падрастаючага брата і замест кашулі — жаночую кофтачку, хіба таксама пазычаную ад сваёй сястры.

— Ці ж нам раўняцца да Амерыкі? — заўважыў другі студэнт, па скромным і акуратным выглядзе якога можна было пазнаць, што гэта прыхільнік «старога».

—Ну дык пабачце ў Заходняй Германіі, — непаддаваўся першы. — Яна вунь як была знішчана вайной, а як багата там жыве рабочы!

— Дык што па-твойму рабіць, каб у нас ўсе багата жылі, — не скрываючы іроніі спытаў прыхільнік «старога».

Апостал «новага» не змог словам вытлумачыць гэтага. Яго мужная балбатня зводзілася да таго, што народная ўлада не ўмее належна пакіраваць дзяржавай. Напрашваўся вывад, што калі б гэтага апостала «новага» паставіць на чале дзяржавы, дык рэкі самі паплылі б мёдам ды малаком.

Васемнаццацігадовая Ніна прыслухоўвалася з цікавасцю да спрэчкі. У яе неакрэпшых мазгах змагаліся супярэчлівыя думкі. Яна адчувала ў гу-

КРЫВЫЯ СЦЕЖКІ

тарцы студэнта нейкі фальш, але не магла ўсвядоміць, у чым гэты фальш выражаецца, тым больш, што ў гэтым жа духу пісалі многія газеты, а перад усім студэнцкая «Папросту».

— Будучыня наша толькі ў сацыялізме, — даводзіў студэнт — прыхільнік «старога».

— Даволі нас кармілі будучыняй! Мы хочам жыць сёння, мы хочам ездзіць уласнымі самаходамі, жыць ва ўласных віллах. Хіба ж няпраўда? — звярнуўся неспадзявана прыхільнік «новага» да Ніны. Ніна не была падрыхтаванай адказаць адмоўна. Бо хіба ж ёй не хацелася б ездзіць на сваім аўтамабілі і жыць у раскошнай вілле?

Пасля ёй давялося прачытаць некалькі нігілістычных кніжак, абапёртых на «заходнія ўзоры». Гэта літаратура была перапоўнена чалавеканенавісніцтвам, вульгарнасцю, безнадзейнасцю, песімізмам і агідай. Героі яе адзначаліся поўнай безадказнасцю ў адносінах да грамадства.

Не, не падабалася ёй гэта літаратура. Але не чытаць яе — азначала праявіць сябе чалавекам адсталым. А прачытаўшы яе, мімаволі насоўваліся вывады: «Жыццё наша не мае ніякага сенсу, ніякай вартасці. А калі так, дык навошта мучыцца для нейкага міража будучыні. Трэба карыстацца жыццём так, каб пачуць яго смак».

3. НА СЛІЗКАЙ КЛАДЦЫ

За марамі аб добрым жыцці прыходзілі шэрыя будні. Месячнай зарплаты хапала толькі на скромнае пражыццё.

Ніне не прыходзілі ў галаву думкі аб абавязках яе ў адносінах да грамадства. Затое яна мела прэтэнзію да грамадства за тое, што яно не дазваляе ёй жыць так, як яна хоча. Лозунгі прыхільнікаў

(Працяг на стар. 5)

З гэтымі словамі Омі, грукаючы ботамі, выйшаў з памяшкання. Яму давялося прызнаць, што на гэты раз ён атрымаў паражэнне, але ўвесь яго злавесны выгляд нібы папярэджваў, што пры першым выпадку ён жорстка адпомсціць Хаманака.

Як толькі Омі скрыўся за дзвярыма, Хаманака раптам расплакаўся.

— Нягоднік! Які нягоднік!

І яму было ад чаго плакаць. Бессвядомая туга, дасада, сорам — ўсё гэта выклікала ў яго душы буру перажыванняў. І больш за ўсё сорам. Яму было сорамна за сябе, за тое, што ён схлусіў, быццам знайшоў фатаграфію, якую на самай справе падарыла яму каханая дзяўчына. Яго балюча мучыла тое, што гэта каштоўная для яго рэч з-за ўласнай маладушнасці трапіла ў рукі чужога, нягоднага чалавека.

* ✲ *

Хаясіда вярнуўся з гаўптвахты праз дзесяць дзён. Ён затрымаў мяне, калі я выходзіў са сталовай пасля вячэры.

— Прабач мне, я вінаваты перад табою... Сапраўды, не варта было тады звязвацца.

— О, як добра, што ты вярнуўся! Дык я ўвесь час толькі і думаў аб тым, што цяпер з табою будзе.

І я таксама шмат думаў у той вечар аб тым, што рабіць? Але, разумееш, паступіць інакш я не мог. Дык я ж абяцаў, і мне было непрыемна нават падумаць, што мяне могуць палічыць трусам. Усё ўжо было дагаворана. Я павінен быў упусціць вучэбную вінтоўку, гэта было сігналам.

Так пачаў свой расказ Хаясіда. Па яго словах, справа мелася так.

У той вечар Комія дзяжурыў. Было вырашана, што, калі ён пачне рабіць абход, Хаясіда падасць сігнал. Набліжаўся рашучы момант. У казарме панавала мёртвая цішыня. Усе, за выключэннем «загаворшчыкаў», спалі. Хаясіда, прыкідваючыся спячым, трымаў ў руках адзін канец шнура. Другі канец быў прывязаны да прыклада вучэбнай драўлянай вінтоўкі, якая стаяла ў пірамідзе. Задума Хаясіда была простая: ён пацягне за шнур, вінтоўка ўпадзе, і гэта будзе сігналам. Пачуўшы крокі Комія, ён крыху разгубіўся.

— Бачыш, прыкінуліся, што спяць, — насмешліва сказаў Комія, зраўняўшыся з ложкам Хаясіда. «Чаго ж я чакаю?» — мільганула ў Хаясіда трывожная думка, і ён дзёрнуў шнурок. Вінтоўка з грукатам ўпала на падлогу.

— Што?... Што такое? — закрычаў Комія, яшчэ не разумеючы, што здарылася.

Некалькі асоб, якія напружана чакалі сігналу, скочылі з ложкаў і пачалі хапаць з піраміды вінтоўкі.

— Бі! — крыкнуў нехта і пхнуў прыкладам у Комія.

— Падлюгі! Вы што, бунтаваць?! — дзіка зароў той.

— Не шумі! Мы табе цяпер не салдаты!

Страціўшы розум ад ярасці, Комія, на якога з усіх бакоў сыпаліся ўдары, схапіў адну з баявых вінтовак і пачаў раз'юшана размахваць ёю.

Вартаўнікі прыбеглі ўжо пасля таго, як Комія, выплёўваючы выбітыя зубы, з акрываўленым тварам выскачыў прэч. Калі быў наведзены парадак,

Хаясіда і іншыя ўдзельнікі начных падзей, апынуўшыся на гаўптвахце, упалі духам. Але здарылася так, што на самым пачатку допытаў на першы план нечакана ўсплыло пытанне аб вінтоўцы, якою трос Комія. На баявым аружжы быў пашкоджаны дзяржаўны герб — хрызантэма. Відавочна, Комія ў прыпадку ярасці задзеў вінтоўкаю за печ. Аб тым, што здарылася ў атрадзе гэтай ноччу, было вядома толькі ваеннаму міністэрству і камандаванню Квантунскай арміі. Ад вайсковых часцей гэты факт трымалі ў строгай таямніцы. Па ўказанні начальніка атрада справа была спынена, і ўсе ўдзельнікі расправы з Комія вярнуліся ў сваю групу. Начальнікам групы замест Комія быў назначаны былы вярбоўшчык Накано. Комія перавялі ў адзін з філіялаў атрада. Закончыўшы свой расказ, Хаясіда сказаў:

— Так, але мы ад гэтага нічога не выйгралі, наадварот, за намі цяпер будуць сачыць. Што ні кажы, але мне цяпер чамусьці нялоўка перад таварышамі. Яны задумваюцца: ці не застанецца ўсё па-старому? У мяне таксама ніякіх надзей на будучыню. Усё жыццё вазіся з пацукамі.

— Што рабіць? І я ў такім жа становішчы. Але не трэба падаць духам. Давай пройдземся лепш, забудзем аб усім.

Мы накіраваліся ў бок аэрадрома, але раптам Хаясіда затрымаўся.

— Ведаеш, вось я цяпер агледзеўся навокал, і мне так захацелася ўцячы з гэтага пекла. У душы я разумею, што гэта немагчыма, але ў мяне дрэнны характар: не супакоюся, пакуль не выканаю тое, што задумаў

(Працяг на стар. 7)

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

© PDF: Kamunikat.org 2023 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

За 6000 кілаграмаў малака ад адной каровы

(Працяг са стар. 3).

дае, і не апраўдвае затрат на яе. Увесь лепшы корм аддаваўся дойным, а на іх долю заставалася салома, мякіна і трохі вотруб'я. У выніку гэтага жывёла худзела, пасля ацялення давала мала малака, ды і цялят мела слабых. Таму зараз мы кормім сухастойных кароў таксама добра, як і дойных. Вядома, што пасля ацялення арганізм каровы моцна змяняецца і, каб прывесці жывёлу да нармальнага стану, трэба падрабязна прадумаць кармленне. Напрыклад, карове пасля ацёлу нельга адразу даваць сочны корм, а карміць яе трэба толькі сенам і паіць тры - чатыры разы ў суткі вадой пакаёвай тэмпературы. Звычайна на чацвёрты дзень, калі вымя прыходзіць у нармальны стан, я патрохі дадаю ў рацыён і сочны корм, і толькі па 8—10 днях даю яго ўволю.

Многае залежыць ад таго, як падрыхтаваны корм. Салому, напрыклад, даем каровам толькі ў выглядзе запаранай і трохі падсоленай сечкі. Для некаторых кароў яе пасыпаюць мукой. Кармавыя буракі абавязкова мыем і крышым, а зерне — у малотым выглядзе.

Многае залежыць ад умення даіць карову. Я дакладна рыхтуюся да даення. Заўсёды мыю вымя каровы, суха выціраю яго ручніком і масажую. Спачатку расціраю дзве левыя часткі вымя, а затым дзве правыя і, нарэшце, кожную чвэрць паасобку. Толькі за тым пачынаю даенне. Спачатку выдойваю пярэднія, потым заднія долі вымя, зноў масажую. Пасля трэцяга масажу начыста выдойваю рэшткі малака.

Важна таксама строга прытрымлівацца распарадку дня. У акрэсленыя гадзіны мы доім, кормім, чысцім, выганяем на шпацыр.

Але і гэта яшчэ не ўсе ў нашай справе. Важна не толькі атрымаць многа малака, але і дабіцца, каб яно было танным. Каб зменшыць сабекошт малака, мы скормліваем азімае жыта жывёле на корні, а не косім, як у мінулыя гады. Таксама робім і з кукурузай з тых палеткаў, якія прызначаны на падкормку жывёле. Акрамя гэтага для дойнага статку адведзена 102 га культурных пасбішч. Наш вопыт паказвае, што ўзяўшыся пасапраўднаму за раздой кароў, каждая даярка можа дабіцца іх высокай прадуктыўнасці.

ЗАСПЯВАЙЦЕ, КАЛІ ЛАСКА

— Заспявайце штонебудзь, заспявайце, калі ласка, хоць адзін куплецік, хачу пачуць вашыя галасочкі, вашыя песні... Я прайшоў пятнаццаць кіламетраў, думаў паспею, пачую, — звяртаўся пажылы мужчына да ўваходзячых ў аўтобус пасля канцэрта членаў Беларускага народнага калектыву песні і танца з Беластока. Такую сцэнку можна было ўбачыць чатырнаццатага жніўня ў восем гадзін вечара перад памяшканнем мясцовага кіно ў Алецку. Гэта быў апошні акорд таго, што тут рабілася дзве гадзіны раней.

Аб выступленні Беларускага калектыву ў старадаўнім польскім горадзе Алецку ў слаўнае чатырохсотгоддзе яго нараджэння мясцовае насельніцтва даведалася з багатай праграмы пачатку святкавання на Беласточчыне тысячагоддзя Польскай Дзяржавы.

Багатыя культурныя мерапрыемствы, якія адбываліся чатырнаццатага жніўня на стадыёне, у прыгожым алецкім парку, спыніў нечакана лівень. Выступленні беларускага народнага калектыву песні і танца, а таксама харавога і эстраднага калектыву з Павятовага дома культуры ў Саколцы перанесены ў залу мясцовага кіно.

Аб Беларускім калектыве жыхарам Алецка не трэба ўжо было расказваць. Яны надзвычай горача прымалі калектыў у студзені гэтага года.

У залу кіно «Мазур» быццам рака, выступіўшая з берагоў, нястрымным патокам хлынулі людзі. Здавалася, як магло змясціцца тут столькі народу. Ад велізарнага напору жывой людскай хвалі ламаліся дзверы, сыпаліся шыбы з акон. Здавалася, быццам гэтая магутная хваля рассадзіць сцены залы. Не было сілы яе ўстрымаць. Калі кінулася вокам са сцэны ў глыбіню вялікай залы, было відаць толькі сотні спатнеўшых людскіх твараў, адзін пры другім. Ніхто не выйшаў, усе чакалі на канцэрт, ды праўду кажучы, не было нават рэальных магчымасцей выбрацца адгэтуль.

Падымаецца занавес. Беларускі калектыў выступае з канцэртам. Хоць ён і ў няпоўным складзе (многія члены калектыву знаходзяцца ў водпуску), аднак кожны пункт праграмы ўспрымаецца горача. Ды і выступаць цяжка, пот льецца струей, не хапае

(Працяг на стар. 7)

„КЕМЛІВЫ" ПРАДАЎШЧЫК

— Я прынесла прадаць яйкі, — з гэтымі словамі на прылавак крамы ў Макаўцы, філіял ГС у Нарве, Гайнаўскага павета, жанчына паставіла накрыты хусткай кошык.

— На жаль, не магу прыняць, — сказаў прадаўшчык Міхал Нікановіч. — Я атрымаў загад не прымаць у гэтым тыдні яек.

Жанчына патапталася на месцы, узяла кошык і неахвотна накіравалася назад. На твары малявалася крыўда ў перамешку са злосцю. Вядома, жніво, час гарачых палявых работ, а тут трэба зрабіць пэўныя пакупкі. Дзеля гэтага ж, нягледзячы на навал працы, ехала сюды некалькі кіламетраў. Але нічога не зробіш, калі такі загад, дык і сам Саламон не дапаможа.

Аднак, каб канчаткова ўпэўніцца, што нічога нельга зрабіць, яна, вярнуўшыся да прадаўшчыка, спыталася:

— Хто ж даў вам такі недарэчны загад? — Яна глядзела на прадаўшчыка, чакаючы адказу.

Тут Нікановіч абмяк. Давялося прызнацца, што такога загаду яму ніхто не даваў, ды і даць не мог. Аднак, нягледзячы на гэта, яек прыняць не захацеў. Тлумачыў гэта недахопам скрынак. Разглядзеўшыся па краме, жанчына паказала на цэлую іх горбу.

— На жаль, гэта не мае. Яны з суседняй крамы у Ваське, і вашых яек прыняць не магу.

Наракаючы на такія парадкі, жанчына ўзяла кошык і накіравалася дамоў, тым больш, што там шмат было работы.

Варта цяпер задумацца над тым, з якой мэтай прымаецца шмат пастаноў дзеля паляпшэння працы ГС-аў у час палявых работ. Ці для таго, каб яны засталіся толькі на паперы, а бяздушныя людзі, падобныя Нікановічу, стваралі сялянам усялякага роду цяжкасці, прымушаючы марнаваць цэнны час у такі адказны перыяд як жніво.

Спадзяемся, што «кемлівым» прадаўшчыком у Макаўцы зацікавіцца праўленне ГС у Нарве, да якога, зрэшты, належыць гэтая крама. Мо' праўленне прыпомніць грам. Нікановічу аб яго абавязках, тым больш, што гэта не адзіны выпадак абыякавых адносін да патрэб сялян. Часта здараецца так, што пакупшчыкаў, прыйшоўшых сюды купіць тое ці іншае, сустракае на дзвярах велізарны і раўнадушны да ўсяго замок. Чакаем!

(пч)

(Працяг са стар. 1)

вою, больш за дзвесце палітычных зняволеных, што асталіся ў камерах, заспявалі:

«Смело, товарищи, в ногу...»

У нагу нам ісці не давялося — ехалі ў закрытых «карэтах», а вось духам мы былі моцныя.

Беластоцкая турма размешчана за 2—3 кіламетры ад горада. Штодзень нас пад узмоцненым паліцэйскім канвоем у закрытых «карэтах» вазілі ў цэнтр горада, у будынак акруговага суда.

Гэта было цікавае відовішча. Наперадзе ішла легкавая машына з афіцэрамі паліцыі. Паабапал шасэ, густым ланцугом адзін за адным, ехалі конныя паліцэйскія з вінтоўкамі за плячыма. Ззаду — узброеныя паліцэйскія на грузавой аўтамашыне з ручным кулямётам. А ў сярэдзіне кожнай «карэты», з намі, — ля дзвярэй і каля шафёра яшчэ па паліцэйскім.

Вуліцы, па якіх мы ехалі, таксама патруляваліся ўзмоцненымі нарадамі паліцыі. Сярод прахожых было шмат шпікоў, якія пільна прыглядаліся да людзей, да кожнага іх жэсту, прыслухоўваліся да кожнага слова спагады сярод тых, хто выйшаў на вуліцы з суседніх кватэр, каб паглядзець на ўсё гэта. А мы едзем, і з нашых «карэт» на ўсю вуліцу гучаць рэвалюцыйныя песні — «Інтэрнацыянал», «На барыкады», «Варшавянка» і іншыя, на рускай і польскай мовах. Паліцэйскія шалеюць, але не маюць магчымасці заткнуць нам рот.

Помніцца такі выпадак. Наша мужчынская «карэта» ішла следам за жаночай і раптам спынілася, бо заглух матор. Ланцуг паліцэйскага канвою разарваўся. Нас высадзілі і, абкружыўшы шчыльным кальцом канвою з вінтоўкамі напагатове і прымкнутымі штыкамі, павялі пешшу. Мы ішлі, цесна згрудзіўшыся, насцярожаныя, гатовыя на ўсё. Як толькі ўвайшлі ў рабочыя кварталы — заспявалі рэвалюцыйныя песні. Паліцыя ажно шалела ад злосці, кідалася, але нічога зрабіць не магла.

Сотні людзей высыпалі на тратуары, балконы, выглядалі з вокан кватэр і фабрычных будынкаў, спагадліва віталі нас узнятай рукой або памахваючы хустачкай. Група палітычных зняволеных, ідучы ў суправаджэнні паліцэйскага канвою, ператварылася ў рэвалюцыйную дэманстрацыю. Не, гэткага відовішча даўно не бачыў нават рэвалюцыйны Беласток, якому шмат чаго давялося пабачыць.

Рэвалюцыйныя песні, бадзёры настрой арыштаваных не маглі не падзейнічаць на некаторых паліцэйскіх. Вера неяк у зале суда расказвала, што ў іхняй «карэце» канваіры больш не пратэставалі, калі жанчыны пачыналі спяваць рэвалюцыйныя песні. Такімі паводзінамі зняволеныя нават выклікалі павагу ў некаторых паліцэйскіх. Аднойчы ў «карэце» пачалі спяваць папулярную ў тыя гады песню «Нас не сломит нужда, не согнет нас беда, рок всесильный не властен над нами...». Паліцэйскі, які быў у «карэце», спачатку дзеля прыліку крыкнуў, заклікаючы да парадку, а потым непрыкметна штурхнуў Веру локцем і ціха сказаў ёй: „Śpiewajcie, śpiewajcie jeszcze. Jaka ładna, psia krew pieśń!". Мы прыглядаліся да канваіраў, якія часта былі каля нас за доўгія дні працэсу, і пасля сталі заўважаць, што яны пачалі мяняцца. Да нас прыстаўлялі другую варту, каб засцерагчы паліцэйскіх ад працяглага ўздзеяння нашых песень, прамоў і гутарак.

Урад Пілсудскага ў судовым працэсе «133-х» паставіў сабе за заданне тэрарызаваць і запалохаць рэвалюцыйных рабочых і сялян, скампраметаваць, абняславіць у вачах шырокай грамадскасці КПЗБ, даказаць, што ёй чужыя інтарэсы працоўных, апраўдаць сваю палітыку сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту ў Заходняй Беларусі. Такой лініі трымаліся пракуратура і буржуазная прэса. Яны нават называлі наш працэс «ліквідацыяй КПЗБ».

Натуральна, што абвінавачаныя не маглі аставацца пасіўнымі, думаць толькі аб самаабароне. Перад імі стаяла нялёгкая задача — выкрыць усе намеры фашысцкага суда і пракуратуры. Сваю лінію паводзін мы загадзя ўзгаднілі з ЦК КПЗБ, там яе ўхвалілі. Выступаць адкрыта як члены КПЗБ павінны былі толькі некалькі чалавек, у тым ліку і Вера Харужая.

ВЕ

З першага дня працэсу мы стараліся ператварыць судовы зал у рэвалюцыйную трыбуну, расказаць пра катаванні і здзекі, якія прымяняла дэфензіва ў дачыненні да арыштаваных у засценках Бельска і Петрашаў, выкрыць інсінуацыі паліцэйскіх сведак і правакатараў, «довады» пракурора, якімі той стараецца заблытаць справу. Суд абмяжоўваў нашы выступленні, тэрарызаваў падсудных пагрозамі, некаторых выводзілі з залы пасяджэння суда.

Аднойчы, калі пракурор асабліва пачаў мудраваць, спрабуючы даказаць, што КПЗБ — гэта не палітычная партыя, а «іншаземная агентура», што яна ў сваёй дзейнасці нібыта прымяняе тэрор, за-

© PDF: Kamunikat.org 2023 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

© PDF: Kamunikat.org 2023 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

Будзе святліца

У вёсцы Зубры (Беластоцкі павет) ужо даўно думала моладзь аб святліцы. Адсутнасць яе не давала спакою членам мясцовага гуртка Саюза сялянскай моладзі.

— Бо як жа мы наладзім культурнае жыццё ў вёсцы, калі няма памяшкання, дзе б уся моладзь магла сабрацца, пагутарыць аб сваіх справах, арганізаваць культурныя вечарыны. У нас быў некалькі год таму маладзёжны мастацкі гуртокі, але менавіта па гэтай прычыне перастаў існаваць, — гаварыў старшыня гуртка ССМ Віктар Гапунік.

Моладзь не так даўно пачала рабіць намаганні, каб атрымаць у сваё ўладанне невыкарыстоўваемую драўляную сялянскую хату. Будынкам гэтым апекавалася дагэтуль праўленне прадукцыйнай спулдзельні ў Зубрах. Праўленне спулдзельні поўнасцю лайшло свайй моладзі на руку. Са шчырым сэрцам далучыўся да справы сакратар партыйнай арганізацыі, настаўнік мясцовай школы, тав. Уладзімір Зарэцкі. А справа даволі складаная, бо будынак вельмі знішчаны і яго месцазнаходжанне не адпавядае наладжванню святліцы. Але добра сталася, што пры памеры ўгоддзяў яшчэ ў час арганізацыі прадукцыйнай спулдзельні зараз за вёскай адмералі пляц пад святліцу. Вырашана зрабіць фундамент, перанесці будынак, і прывесці яго ў парадак. Будзе гэта, зразумела, каштаваць нямала грошай і працы. Каб гэтае вырашыць, ініцыятары выступілі з заклікам аб дапамозе да жыхароў усёй вёскі. Моладзь склада 30 зл. ад асобы, 500 зл. атрымалі за дзяржаву за пасбішчы ад селяніна з суседняй вёскі. З дапамогай прыпла гмінная спулдзельня ў Гарадку, якая дала 1 500 зл. Моладзь звезла жвір і каменне, патрэбныя на фундамент. Куплена 750 кг цэменту, на транспарт якога пазычыла трактар прадукцыйная спулдзельня.

Супольныя намаганні, супольная праца даюць заўсёды добрыя вынікі. І тут яны таксама павінны быць, і несумненна будуць, бо за справу ўзялася ўся моладзь, арганізацыя ССМ, а з дапамогай прыходзіць партарганізацыя і прадукцыйная спулдзельня.

Хопіць сказаць, што працы ўжо пачаліся, а пасля жніва рушыць на ўсіх парах.

М. К.

КРЫВЫЯ СЦЕЖКІ

(Працяг. са стар. 3)

«новага» выклікалі спусташэнне ў яе нескрыстализаванай маралі. Калі грамадства не хоча ёй даць, што ёй трэба, трэба ўзяць самой. Але што можна ўзяць у судзе? Узяць няма чаго, але навучыцца можна ўсяго.

Як у бальніцы гуртуюцца хворыя на ўсялякія хваробы, — так праз суд праходзяць усялякія грамадскія захворванні. Ад паражаных грамадскімі хваробамі можна навучыцца як з чорнага зрабіць белае і як знайсці грошы. І Ніна навучылася.

ЭКСКУРСІЯ Ў ДУБЛЯНЫ

У канцы лістапада 1958 г. Ніна афармляла дакумент на выплату сведкам коштаў падарожжа.

— Дык вы будзеце з Дублян? — звярнулася яна да пажылога чалавека.

Завязалася гутарка.

Стары В. К. расказаў аб сваім горы. Сына пасадзілі за ўдзел у бойцы. Сам ён мае 62 гады, цяжка самому на гаспадарцы. Ён даверыўся, не ўсведамляючы, чым гэта дзяўчына, якая магла б быць яго ўнучкай, здабыла яго давер. Мо' таму, што яна аказалася нейкай далёкай сваячкай, а мо' несвядома разлічваў на тое, што працуючы у судзе, яна зможа яму дапамагчы.

Некалькі дзён пасля Ніна наведала В. К. у Дублянах.

— Вы мяне пазнаеце? — спытала, грэючы каля печы рукі. — Я ў справе вашага сына. Можна будзе зрабіць так, каб на свята быў ён дома.

Назаўтра рана В. К. адвёў Ніну на вакзал у Крынкі. У кішэні яе знаходзіўся ключ да камеры зняволенага за бойку сына В. К. — 3000 зл.

За некалькі дзён Ніна з'явілася зноў у Дублянах.

— Разам з вашым сынам сядзіць Генадзі Г., — сказала яна В. К., — хіба ж бацькі яго не захочуць, каб быў з імі на калядьі?

В. К. запрасіў да сябе бацьку Генадзія.

— Гэта паненка прыехала, каб дапамагчы звольніць вашага сына, — сказаў ён.

Стары паглядзеў недаверліва на дзяўчыну.

— Слухай, дзіцятка, ці гэта праўда?

Пацвердзіла.

Дагаварыліся спаткацца ў судзе.

Трэба ж раздабыць 3 тысячы злотых, якія адчыняць дзверы турмы перад яго сынам.

Спаткала яго з судовымі актамі пад пахай. Хіба ж можна мець сумненне, што гэта важная асоба ў судзе?

З дня на дзень у Дублянах чакалі павароту з турмы хлопцаў. На свята яны не з'явіліся. Бацькі даведаліся, што вывезлі іх адбываць кару ў Ольштынскае ваяводства.

НЕ ЎСЕ НАІЎНЫЯ

9 ліпеня 1959 г. перад брамай солтыса ў вёсцы Кандраткі затрымаўся легкавы аўтамабіль. У хату солтыса ўвайшла знаёмая нам ужо Ніна.

— Вы маеце ў судзе справу, — пачала яна гутарку з солтысам, адкліхаўшы яго на бок. — Нядобра з вашай справай. Арт. 241 — гэта такі, з якога засудзілі хлопцаў з Шымак. А вы ведаеце, колькі яны дасталі?»

— А якое вы маеце дачыненне з маёй справай? — спытаў здзіўлены солтыс.

— Я працую сакратаром суда, а мая сяброўка суддзёй, і магу дапамагчы.

— А колькі гэта будзе каштаваць? — спытаў адкрыта солтыс ,дагадваючыся, куды кіруе дзяўчына.

— 3 тысячы злотых, — адказала.

Солтыс меў справу ў судзе. Не адчуваў віны і не думаў шукаць крутых дарог да справядлівасці. Ён вырашыў разгрызці, што тут за камбінацыя.

— Скуль узяць столькі грошай!

— Падумайце. Вось вам мой адрас.

— Трэба праверыць, — падумаў солтыс.

Некалькі дзён пасля, у Беластоку, ён затрымаўся перад хаткай на вуліцы Добрай. Паглядзеў на лакінутую яму дзяўчынай картачку і пастукаў у дзверы. Выйшла знаёмая дзяўчына.

— Ну што, надумаўся? — спытала.

— Не, не маю грошай, — адказаў і, націснуўшы шапку на чуб, пайшоў у пракуратуру.

6. ПІСЬМО З ТУРМЫ

Доўгія дні ў турэмнай камеры. Думкі бясконца снуюць у галаве. А ўсё вяртаюцца да таго, што цябе прывяло ў турму.

Здавалася б, што калі жыццё нічога не варта, дык усё роўна ў турме ці на волі. Але гэтак не ўмее думаць той, хто за кратамі.

Ніна не ўмела карыстацца вольнасцю і таму яе страціла. І цяпер яна не можа зразумець сваю памылку.

«Дарагая сястра, — піша яна да сястры. — Не ведаю, што прынясе жыццё. У кожным выпадку за тое, што я патрабавала нейкія тры тысячы, я ў турме сядзець не буду. Калі ў турму траплю, то за трыста тысяч, узятых так, што ты не будзеш у будучым клапаціцца за што купіць майму дзіцяці боткі. Ці не праўда?»

Не, няпраўда. Сястра Ніны з гэтым ніколі не згодзіцца. А Ніне доўга яшчэ прыйдзецца мучыцца ў турме, пакуль зразумее, што выбрала дрэнную дарогу.

7. ЭПІЛОГ

Апостал «новага» стаў лекарам. Замест вузенькіх штонікаў і дамскай блузкі ён налажыў элеганцкі гарнітур. Ён і надалей змагаецца за рэформу грамадства. І хто ж яму зможа запярэчыць, што ён не сумленны чалавек!

САВА

бойствы, падпалы, абвінавачаныя разам з абаронцамі далі яму рашучы адпор. Тады некаторых з іх, паводле распараджэння суда, за рэзкія выступленні вывелі з залы суда.

Салідарызуючыся са сваімі таварышамі, усе абвінавачаныя па закліку Веры Харужай падняліся са сваіх месцаў, каб пакінуць залу. Што тварылася — цяжка апісаць. Арыштаваныя, якія павінны сядзець на лаве падсудных, выходзяць з залы! Гэта ж непадпарадкаванне суду, абраза яго і амаль

РА

спроба ўцячы. Паліцыя мітусілася, не ведаючы, што рабіць. Біць або прымяніць зброю не адважвалася, хоць паліцэйскія і трымалі вінтоўкі напагатове. Затрымаць нельга было — нас жа 133. А ў зале адвакаты, карэспандэнты, члены сямей некаторых абвінавачаных. Нічога падобнага суд яшчэ не бачыў у сваёй практыцы.

Старшыня суда па падказцы пракурора спрабаваў выратаваць становішча. Ён, звяртаючыся да падсудных, гучна заявіў: «Хто салідарызуецца з крыкунамі — хай выйдзе. А астатнія хай будуць на месцах». Спроба ўбіць клін, раскалоць абвінавачаных, ізаляваць ад іх партыйнае кіраўніцтва — не ўдалося.

Дэманстрацыя была так добра наладжана і момант для яе так удала выбраны, што заклік Веры Харужай захапіў усіх падсудных. Тыя, хто яшчэ вагаўся (было некалькі і такіх), не адважыліся астацца і, захопленыя агульным парывам, таксама выйшлі. Задуманы пракурорам манеўр праваліўся, наткнуўшыся на адзінства і арганізаванасць падсудных.

Суд пасля гэтага дабіваўся толькі аднаго: хутчэй закончыць працэс і засудзіць «праклятую камуну».

Гэтая дэманстрацыя была найбольш яркая, але не адзіная ў ходзе працэсу «133-х».

Хоць пракурор у сваёй абвінаваўчай прамове патрабаваў прыгавору ў агульнай складанасці да 900 гадоў, абвінавачаныя ў апошнім слове не схілялі галавы, не прасілі ласкі і літасці. Яны зноў выступілі з палітычнымі прамовамі, у якіх выкрывалі палітыку фашысцкага ўрада і абараняли кампартыю.

Вера Харужая ў апошнім слове абараняла камсамол Заходняй Беларусі, адводзячы абвінавачанні ў шпіянажы, якія яму неабгрунтавана прад'яўлялі. Яна гаварыла, што камсамол — гэта не шпіёнская арганізацыя ў польскай арміі, а палітычная арганізацыя рабоча - сялянскай моладзі.

Старшыня перапыняў яе, гаворачы, што абвінавачаная можа апраўдаць толькі сябе. Вера пачала з ім спрачацца, за што ўрэшце яе пазбавілі слова. Пратэстуючы, яна села на месца.

Праз некалькі дзён, пасля перапынку, мы моўчкі выслухалі прыгавор суда: **«...Гамана Вольф — 8 гадоў суровага турэмнага зняволення; Вера Харужая (яна ж Вераніка Карчэўская) — 8 гадоў; Эрнест Пліценка — 7 гадоў; Любоў Кавенская — 7 гадоў...»** І гэтак адзін за адным усе 133. У зале — мёртвая цішыня. Чутна нават, як дыхаюць падсудныя. Чытаць скончылі. Суд і пракурор выходзяць з залы... І раптам цішыню разрывае смелы вокліч: «Далоў фашысцкі ўрад!» Суд і пракурор, якія выходзілі з залы, уздрыгнулі і зніклі за дзвярыма, пакінуўшы гэты інцыдэнт без далейшых вынікаў. Асуджаныя заспявалі «Інтэрнацыянал», ён гучаў у гэтыя хвіліны ўрачыста і грозна.

Паліцыя прыкладамі і штыкамі выштурхоўвала нас з залы суда ў бакавыя пакоі. Пачалася патасоўка, у час якой яны адпомсцілі нам за песні, за дэманстрацыі, за прамовы. Пасля на нас панадзявалі наручнікі, паўштурхоўвалі ў «карэты» і павезлі ў турму.

«...Суд скончыўся. Прыгавор ужо зачытаны. Мне далі дзесяць гадоў, — пісала Вера. — Правіла на волю некалькі таварышаў. Чакаем ад'езду ў новую турму. А пакуль што сядзім на месцы».

На месцы доўга сядзець не давялося. Неяк у пачатку восені нас групамі і па адным пачалі развозіць па іншых турмах. Калі мяне з рэчамі прывялі ў турэмную канцылярыю, там ужо была Вера. Было зразумела, што нас вывозяць. Куды? Гэта для арыштанта заўсёды было таямніцай.

Паліцэйскі канвайр спрабаваў надзець мне наручнікі. Я рашуча запратэставаў і сказаў, што калі яны гэта зробяць, я ўчыню ім на вуліцы скандал. Мяне падтрымала Вера, і паліцэйскія адступілі. Нас пасадзілі ў «карэту» і прывязлі на вакзал, а там да прыходу цягніка змясцілі ў арыштанцкую. У мяне зусім не было грошай, і прадуктаў на дарогу нам таксама не давалі. Вера паклапацілася і аб гэтым — яна прыслала мне праз дзяжурнага паліцэйскага крыху прадуктаў.

Нас развезлі па розных турмах: Веру — у «Фардон», на Памор'і, а мяне — у «Мокатаў», у Варшаве.

М. АРЭХВА

© PDF: Kamunikat.org 2023 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

З ЦЫКЛА: СУЧАСНАЯ САВЕЦКАЯ МЕДЫЦЫНА

Як Вятроў вярнуўся да жыцця

У Падмаскоўнай псіханеўралагічнай бальніцы нядаўна ўрачы вярнулі да жыцця былога воіна Савецкай Арміі Пятра Вятрова, які з-за кантузіі на фронце ў 1942 годзе атрымаў глыбокае парушэнне памяці. Галоўны ўрач ў бальніцы Мікалай Лаўрэнаў расказвае аб гэтым так:

— Хворы Вятроў знаходзіўся ў нас на вылячэнні 18 год. Яго прывезлі ў снежаньскія дні 1942 года ў вельмі цяжкім стане. Памяць яго была пашкоджана. Ён не гаварыў, прымаў ежу толькі па прымусу ўрачоў. Хворы знаходзіўся ўвесь час у пасцелі. Ужываемыя спосабы лячэння не давалі вынікаў.

У мінулым годзе спрактыкаваны ўрач-псіхіятр Леанід Кандзеракоў вырашыў выпрабаваць новыя метады лячэння. Нядаўна пасля чарговага сеансу электратэрапіі хворы загаварыў. Яму ўсё лепш і лепш.

Хворы расказаў урачам аб акалічнасцях кантузіі, назваў адрасы сваякоў, напісаў ім пісьмы. Аказалася, што дзве сястры жывуць у горадзе Горкім. Адна з іх — Дар'я Нікіфараўна неўзабаве прыехала пабачыць брата. Радасць яе была бязмежная. Ад яе мы і даведаліся, што 18 год назад ім паведамілі, што байца Вятрова на фронце палічылі прапаўшым без вестак.

Якія ж метады лячэння ўжываліся да хворага? Урач Кандзеракоў расказвае:

— За апошнія гады бальніца пачала атрымліваць новыя лячэбныя сродкі і прэпараты. Іх я пачаў выкарыстоўваць побач з існуючымі. Усё гэта і, у прыватнасці, рэгулярнае ўжыванне курсаў таго ці іншага метаду лячэння на працягу ўсіх год і дало магчымасць дабіцца добрых вынікаў.

У цяперашні час Вятроў ахвотна гутарыць з акружаючымі, гуляе. Ён прыкметна ўзмацнеў. Вядома, пасля 18 год, праведзеных у пасцелі, ён яшчэ мае патрэбу ў добрым доглядзе і далейшым умацаванні здароўя.

...Пятра Вятрова мы сустрэлі ў акружаючым лячэбніцу садзе. Цяпер яму 47 год, але выглядае ён крыху маладзей на свае гады. Ён усміхаецца, ахвотна расказвае пра сябе.

— Памятаю, — расказвае ён, — што на фронце мяне з таварышамі паслалі ў дазор да нейкага фабрычнага будынка. Наляцелі варожыя самалёты, пачалася бамбёжка. Адна з бомб разарвалася паблізу, мяне засыпала зямлёй, параніла ў галаву дробнымі асколкамі. Я страціў пратомнасць. Было гэта ў 1942 годзе. І вось мне кажуць, што цяпер 1960!

Паводле беларускага савецкага друку.

ДЛЯ МАЦІ

Прыемна, калі нашы дзеці апрануты хоць танна, але акуратна, чыста і... што тут гаварыць — модна. Мода ўсім да твару.

Вось некалькі мадэляў для старэйшых дзяцей.

ПАРАДЫ ЎРАЧА

Што трэба ведаць аб харчаванні

Харчовыя прадукты даюць нам цеплавую энергію, якая вымяраецца ў калорыях. Даросламу чалавеку, не занятаму цяжкай фізічнай працай, у суткі патрабуецца ў сярэднім каля 3.000 — 3.200 калорый. Для людзей тых прафесій, дзе яшчэ пераважае цяжкая фізічная праца, патрэбная каларыйнасць сучаснага рацыёну складае 4.000 і больш калорый.

Пры лішняй каларыйнасці харчавання вага павялічваецца, пачынаецца атлусценне. Пры недастатковай каларыйнасці харчавання наступае схудненне.

Усе харчавыя прадукты складаюцца з бялкоў, тлушчаў, вугляводаў, вітамінаў, мінеральных солей, вады. Бялкі патрэбны як матэрыял для росту арганізма, а даросламу чалавеку як матэрыял для пастаяннага аднаўлення клетак і тканак цела. Працэс жыцця немагчымы без такога пастаяннага аднаўлення.

Наяўнасць бялкоў у прадуктах розная: ў 100 грамах ялавічыны ці бараніны без касцей знаходзіцца 15—20 грамаў бялка, у 100 грамах мякаці нятлустай рыбы — 17 грамаў, у 100 грамах тварагу тлустага — 14 грамаў, у 100 грамах тварагу абястлушчанага — 17 грамаў, у шклянцы малака — каля 7 грамаў, у 100 грамах хлеба — у сярэднім 6 грамаў, у 100 грамах круп — у сярэднім каля 8 грамаў, у 100 грамах бульбы ці капусты — 1 — 1.5 грама. Бялкі ўтрымліваюцца ў прадуктах як жывёльнага паходжання (мяса, рыба, сыр, малако, яйкі), так і ў раслінных прадуктах (хлеб, бабовыя, крупы).

Сутачную патрэбнасць у бялках пры рабоце сярэдняй цяжкасці можна цалкам забяспечыць, калі кожны дзень ужываць адну страву з мяса або рыбы, адну страву з тварагу, дзве шклянкі малака свежага або кіслага, прыкладна, палавіну яйка, адзін гарнір крупяны, 1 — 2 гародніныя стравы, каля 400—500 грамаў хлеба і мучных вырабаў. Чым больш разнастайная ежа, тым лепш засвойваюцца бялкі.

Колькасць тлушчавых рэчываў у ежы павінна быць прыкладна на 10 працэнтаў ніжэй колькасці бялковых рэчываў. Увогуле не рэкамендуецца ўжываць залішне тлустую ежу. Трэба толькі памятаць, што ў састаў яе штодзённа павінна ўваходзіць не менш чым 10 грамаў алею.

Вугляводы ўтрымліваюцца ў раслінных прадуктах, асабліва ў крухмалістых і цукровых. Колькасць вугляводаў у ежы павінна быць большай, чым колькасць бялкоў, прыкладна ў 4—4,5 раза.

Ужыванне вугляводаў здаровымі людзьмі ў значнай ступені рэгулюецца адчуваннем сытасці, а таксама перыядычным кантролем за вагай цела. Трэба, аднак, ведаць, што хлеб, крупы, бульба не могуць служыць адзінай крыніцай вугляводаў. У ежу павінны абавязкова ўваходзіць вугляводы розных пладоў і гародніны.

Рэкамендуецца празмерна не захапляцца ўжываннем цукру і саладасцей. Агульная колькасць іх павінны складаць не больш як 100 грамаў у суткі.

Вялікае значэнне ў харчаванні чалавека маюць вітаміны, асабліва ў пачатку вясны, калі дае сябе адчуваць сезонны недахоп гародніны.

КАКАО

Так выглядаюць плады какао (зразумела не аўсянога), якое нам вельмі смакуе, а якое усё яшчэ дарагое. каб можна было ўволю яго піць.

РЫБА ШАР

Гэта рыба з групы скалазубых. Жыве ў Індыйскім акіяне і Міжземным моры.

ЦІ П'ЯНІЦА?

Як можаш пазнаць сябе, ці з'яўляешся налаговым алкаголікам, або блізкім да гэтага? Вось чатыры пытанні, якія памогуць табе сарыентавацца ў гэтым.

1. Ці не разачароўваешся, калі даведаешся, што ў гасціне, ці на забаве, на якую ідзеш, не будзе гарэлкі?

2. Ці падчас працы не марыш, каб выпіць чарку?

3. Ці сягаеш па чарку, калі адчуваеш трывогу, незадаваленне, змучанне, або калі адпадае табе ахвота жыць?

4. Ці п'еш, каб хоць на хвіліну забыць аб прыкрасцях, якіх прычынай бывае сям'я, або хто іншы.

Калі, дакладна падумаўшы над кожным пытаннем, на ўсе чатыры пытанні адкажаш «так», значыць, ты ўжо заавансаваны алкаголік, альбо з'яўляешся добрым матэрыялам на налагоўца

Для гаспадара

Кроў — паша

Свежая кроў — гэта вельмі каштоўная паша: галоўным яе складнікам з'яўляецца бялок. Адзін кг. свежай крыві з даданнем 0,6 кг. ячменю мае такую вартасць як 7 літраў малака.

Кроў з бойні можа мець у сабе розныя хваробаўтваральныя заразкі, таму перш чым даваць жывёле, трэба яе зварыць. Варыць трэба паўтары гадзіны, пры варэнні трэба пастаянна мяшаць, каб не прыгарэла. Звараная кроў гусцее і выдзяляецца вада, якую трэба адліць. Таму найлепш звараную кроў працадзіць, потым пасячы на дробныя кавалкі і замяшаць з іншымі пашамі.

Кроў добра даваць свінням, кормнікам у порцыях 1/2 кг. на 100 кг. жывой вагі. Мацёрам нельга даваць крыві. бо заўважана, што мацёра, кормленая крывёй. патрапіць з'есці сваіх парасят.

Курам даваць 7 грамаў на дзень на штуку

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

© PDF: Kamunikat.org 2023 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

А ўсё ж мы жывём...

(Працяг са стар. 1)

жывем. Народная ўлада стварыла нам, як і іншым нацыянальнасцям, аднолькавыя ўмовы дзеля ўсебаковага развіцця сваіх нацыянальных традыцый, культуры і матэрыяльнага быту. Мы зараз маем сваю нацыянальную арганізацыю.

— Даўно яна існуе ў Беластоку?

— У гэткай форме, як зараз, ад 1949 года. але пачала сваю дзейнасць ужо ў першыя дні пасля вызвалення.

— Калі ласка, раскажыце аб гэтым.

— Яўрэі, якія асталіся ў жывых, патрабавалі дапамогі. У 1945 годзе арганізаваўся Ваяводскі яўрэйскі камітэт у Беластоку, які заняўся арганізацыяй дапамогі яўрэям і справамі іх актыўнай прадуктывізацыі. Камітэт арганізаваў чатыры першыя каапетатывы: кравецкі кааператыў «Мір», шавецкі кааператыў імя Ботвіна, сталярны кааператыў пры вуліцы Мальмеда і пякарны кааператыў пры вуліцы Заменгофа. Зараз усе яны працягваюць сваю працу. Адначасова наш Камітэт знаходзіў працу для яўрэяў у дзяржаўных прамысловых і гандлёвых прадпрыемствах і ўстановах. Калі былі наладжаны матэрыяльныя асновы жыцця і ўсе яўрэі пачалі актыўна ўдзельнічаць у адбудове сваёй Радзімы, Народнай Польшчы, камітэт спыніў дзейнасць.

— І тады заснавалася Грамадска - культурнае таварыства яўрэяў у Польшчы?

— Больш-менш так.

— Якія асноўныя заданні ставіць перад сабою вашае Таварыства?

— Так, як і ўсе іншыя арганізацыі нацыянальных меншасцей, пражываючых у Польшчы, нашае Таварыства перш за ўсё намагаецца развіваць нацыянальную культуру сярод яўрэяў і знаёміць з гэтай культурай асяроддзе, у якім мы жывем і дзейнічаем. Беластоцкі аддзел нашага Таварыства налічвае каля ста членаў. Мы арганізуем сустрэчы з яўрэйскімі пісьменнікамі і мастакамі, пражываючымі ў нашай краіне, або з тымі, якія прыязджаюць з-за граніцы. Наладжваем гутаркі і дыскусіі на шматлікія тэмы з міжнароднага і ўнутранага жыцця (напрыклад, 9 ліпеня б. г. быў у нас агляд матэрыялаў, змешчаных у газетах аб Айхмане). Выкарыстоўваем шмат іншых форм працы, якіх цяжка тут пералічыць. Напрыклад, арганізуем з уласных і дзяржаўных фондаў дапамогу рэпатрыянтам і ўвогуле тым, хто яе неабходна патрабуе.

Гутарыў **В. РУДЧЫК**

ЗАСПЯВАЙЦЕ, КАЛІ ЛАСКА

(Працяг са стар. 4)

паветра, няма чым дыхаць. У такіх цяжкіх умовах выконвалася звышгадзінная праграма. Ахвярныя члены калектыву далі з сябе ўсё, каб заплаціць жыхарам Алецка і навакольных мясцовасцей за іх цёплы, сардэчны прыём.

Канцэрт скончыўся. Члены Калектыву, ледзь выціснуўшыся з залы, вярталіся ў свой аўтобус. Хоць змучаныя, аднак задаволеныя. Праводзілі іх натоўпы людзей. Прыязджайце да нас часцей, — чуліся галасы з усіх старон.

Напэўна прыедзем, — адказвалі члены Калектыву, махаючы рукамі на развітанне гасцінным жыхарам Алецка, з аўтобуса, які накіраваўся ў зваротную дарогу. Беларускі калектыў мае права ганарыцца тым, што ўнёс свой належны ўклад у вялікія «дні Алецка».

ВІКТАР ШВЕД

БРУК ВІНАВАТЫ

Не так даўно прыйшлося мне пабываць у вёсцы Тымянка (Сямяціцкі павет). Іду вуліцай, а пад нагамі цвёрда — брук. «Дапрацавалася Тымянка, — думаю, — выгоду мае, а яшчэ не цэлы год таму трудна было тут прайсці, чалавек патанаў ў балоце. Няма што, нашыя вёскі ўсё больш да гарадоў дапасоўваюцца», — закончыў я сваю думку і адразу такая шчырая радасць адазвалася ў маім сэрцы, што захацелася мне на ўсю вёску зацягнуць «Выпрагайце хлопцы коні», але ледзь паспеў я адкрыць рот, калі дзесьці ад Тымянскага гээсу даляцеў да мяне, разрываючы сэрца, трывожны, жаночы крык:

— Людзі, людзі, ратуйце! — крычала нейкая жанчына. Раздумываць не было над чым. Схапіў я ногі ў рукі і паімчаўся несці дапамогу. Дабягаю да гээсу, а там што за прыгожасць! Вакол будынку дробненькімі хвалямі пераліваецца сапраўднае возера, а высокія бярозы прыглядаюцца ў ім, быццам прыгажуні ў крыштальным люстры. Толькі гэты прыемны настрой псуе неўмаўкаючы жаночы крык. Гэта ўдава, Параска, ухапіўшыся за пень бярозы, стаіць па пояс у вадзе і трывожна просіць аб дапамозе.

— Моцна трымайся, Параска! — адазваўся нейкі мужчына з натоўпу, які сабраўся над берагам возера. — Старшыня пабег званіць у павет. За некалькі гадзін, мабыць, прышлюць пантон і пры яго дапамозе цябе адгэтуль выцягнуць, — сказаў ён.

Але гэта не супакоіла Параску. Яна закрычала яшчэ мацней:

— Людзі міленькія, не чакайце, а ратуйце мяне грэшную, бо прападу! І цукар мой прападзе, які я купіла ў гээсе на жніва. Дзякуючы Богу, век пражыла, двух мужаў на той свет адправіла, а гэткай бяды ніколі не спазнала. Бруку людзям захацелася! Калісь, падкасаўшы спадніцу хадзіў чалавек па калені ў балоце, а зараз із-за гэтага бруку да крамы дабрацца няма як—смерць у вадзе знойдзеш! Ратуйце, людзі! Не дапусціце, каб мае дзеткі сіратамі круглымі асталіся.

Нейкі юнак, усхваляваны просьбай Парасці, хуценька распрануўся, нырнуў да вады і выратаваў бедную жанчыну.

Пасля нейкага часу вада вакол гээсу супакоілася, на возера выплылі гусі ды качкі, а смуклыя бярозы ізноў купаліся ў яе глыбіні.

— Ведаеш што, — звярнуўся я да аднаго свайго знаёмага, — ты тут жа па-суседску жывеш. Давай, наладзім камунікацыйную суполку. Зарабіць можна. Людзі да крамы прайсці не могуць, а купляць штодзень кожнаму штосьці трэба. З ахвотаю, нават па 5 залатовак плаціць будуць за перавоз праз штучнае возера вакол вашага гээсу.

— Не мароч мне галавы, Якуб, сваімі дурасцямі! — адказаў мне знаёмы. — Лепш парай, як дабрацца да скуры загадчыка камунікацыйнага аддзела ў Сямяцічах, які адказны за выконванне прац пры пабудове дарог.

— А пры чым тут загадчык, — здзівіўся я.

—Мы сваё і без гэтага загадчыка наладзім.

— Паслухай, дык зразумееш! — спыніў мае вывады знаёмы і пачаў расказваць: — Калі ў вёсцы не было бруку, вада вуліцай спакойна сабе сплывала на агароды і далей у рэчку. Восенню мінулага года пабудавалі ў нас маставую. У сувязі з гэтым значна падняўся ўзровень вуліцы. Каб вада свабодна сцякала, як дагэтуль, трэба зрабіць праз вуліцу спецыяльныя перамычкі. Яны былі запланаваны, але брук пабудавалі, перамычак не зрабілі. Таму перад нашай крамай утварылася возера, а ў мяне ў хляве ўтанула двое парсюкоў і куры з яйкамі ў гнёздах плаваюць.

«Нічога не будзе, — падумаў я, — не наладжу з ім суполкі. Лепш ужо няхай прадпрыемства, якое выконвала маставую, пабудуе гэтыя перамычкі, бо і так тымянчане не даацэньваюць існуючых зараз магчымасцей. Яны, мабыць, не ведаюць, што камунікацыйны аддзел у Сямяцічах загадаў з іх вёскі зрабіць Венецыю, толькі нейк забыў прыслаць ім некалькі лодак». Аб чым ветліва прыпамінае —

Якуб Асака

„NIWA"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok, ul. Warszawska 11, telefon 54-14

Redaguje Kolegium Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1 tel centr 37-41 red. naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2 40 zł. kwartalnie — 7 20 zł półrocznie — 14 40. zł rocznie — 28 80 zł

Wpłaty kierować na PKC Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju Cena prenumeraty za granica: kwartalnie — 10 15 zł półrocznie — 20 30 zł i rocznie — 40 60 zł.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem: CHZ „ARS POLONIA" Warszawa Krakowskie Przedmieście nr 7 Obowiązuje przedpłata na konto N B P Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 1.16.

Nkł 5.000 Bltk N-4

(Працяг са стар. 3)

Я быў уражаны. Думка аб уцёках не раз мільгала і ў мяне. Але кожны раз я пераконваў сябе, што трэба перамагчы гэту спакусу. І вось, менавіта, з-за таго, што я ўвесь час намагаўся адчапіцца ад гэтай спакусы, мяне неадступна мучыла думка, што калі-небудзь разважнасць здрадзіць мне.

Затрымаўшыся ля ўвахода ў пакой, я пачуў з'едлівы голас Омі. Увайшоўшы ў памяшканне, я ўбачыў Морысіма і Кусуно, якія стаялі на каленах.

— Дзе быў? — спытаў мяне Омі і пагардліва агледзеў з ног да галавы.

— Хадзіў на прагулку, — адказаў я.

— А дзе Хаманака? — спытаў ён.

— Я не ведаю.

— Не ведаеш?! Ён не ведае, куды пайшоў яго сябра па аружжы! Ці не думаеш ты гэтым апраўдацца? Я не пагляджу на тое, што ты зямляк Акасі. Знайсці Хаманака! Жыва!

Мяне ахапіла цяжкае прадчуванне. Вось ужо каля месяца Акасі не паказваўся, і ніхто не ведаў, дзе ён. Паводзіны Омі навялі мяне на сумны роздум аб тым, што Акасі, відавочна, няма на гэтым свеце.

Мы сустрэлі Хаманака якраз у той момант, калі выходзілі з казармы на яго пошукі. Омі цынічна кінуў яму:

— Ну што, нацёгаўся? — і, не чакаючы адказу, з ярасцю крыкнуў:

— Марш у казарму!

Калі мы ўвайшлі ў казарму, пачаўся допыт:

— Ты тады сказаў, што знайшоў фатаграфію дзяўчыны Імадо?

— Так точна...

— І ты яшчэ працягваеш хлусіць мне?

Хаманака апусціў голаў. Ён зразумеў, што Омі ўсё ведае.

— Прабачце, схлусіў. Картачку мне падарылі, — прагаварыў ціха Хаманака.

— Чаму ты сёння спазніўся?

— Я гуляў з паняй Імадо і крыху затрымаўся.

— І ты яшчэ маеш нахабства так адказваць?! Няўжо ты не лічыш свае паводзіны недапушчальнымі? — здзіўлена спытаў Омі, але Хаманака прамаўчаў. Омі другі, трэці раз паўтарыў свае пытанне, але Хаманака быццам вады ў рот набраў.

— Акіяма, а ты як думаеш? — раптам звярнуўся да мяне Омі.

— Аб чым? — з нявінным выглядам спытаў я.

Я дасканала ведаў, што ён пытае мяне аб любоўных справах Хаманака, але прыкінуўся, што не разумею.

— Ты, быдла, не слухаеш, аб чым я гавару? Я цябе пытаю: што ты думаеш аб Хаманака?

Я здаваў сабе справу, што, калі асуджу Хаманака, буду мець спакой, але пастаўлю Хаманака ў безвыхаднае становішча. І я ціха адказаў:

— Я ў гэтым зусім не разбіраюся.

— Як, і ты, быдла, разам з ім?!

І Омі адвёў правую руку назад. «Ну, дайшла і да мяне чарга», — падумаў я і сціснуў зубы. Омі

ўдарыў і я пахіснуўся. Мне стала горача, уся кроў прыліла да твару. Новымі ўдарамі кулака ён збіў з ног Морысіма і Кусуно.

— Зразумелі, за каго вам папала? Эй ты, Хаманака! Гэта з-за цябе папала цяпер тваім сябрам. І ты ўсё маўчыш? Разумею, табе абыякава, каб толькі самому не балела.

— Наце, біце! — Хаманака з застыўшым тварам выйшаў на паўкрока наперад.

— Эй, вы, слухайце мой загад! Біце яго, ды як трэба!

«Вось да якой подласці дайшоў Омі!» — падумаў я і рашуча са ўсёй моцы ўдарыў Хаманака па твару. Морысіма і Кусуно ўдарылі Хаманака слаба, і Омі загадаў ім біць яшчэ. Здзекі над намі і Хаманака працягваліся да світання, толькі тады Омі пайшоў да сябе.

Хаманака пасля таго выпадку адказаўся ад начных сустрэч, і цяпер ён кожны раз перад сном моўчкі сядзеў на сваім ложку. Цяжка было адчуваць, што ў нашым пакоі пасялілася варожасць.

— Мы перад табою вінаваты, але не думай аб нас дрэнна.У нас не было іншага выхаду, — звярнуўся я да Хаманака праз два дні пасля той ночы.

— Ды я і не гневаюся. Тое, што вы мяне збілі, зусім натуральна. Мне было б куды цяжэй, калі б вы паступілі інакш.

Хаманака нацягнута ўсміхнуўся і акінуў нас беглым позіркам. З гэтага часу ён стаў яшчэ больш замкнёным і быццам бы забыў аб нас, але я не асуджаў сябра, а хутчэй шчыра спачуваў яму.

(Працяг будзе)

© PDF: Kamunikat.org 2023 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023

© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023
© PDF: Kamunikat.org 2023

УЧОРА і СЁННЯ

Як збіраў Рамэшка збожжа,
Страшна ўспамінаці.
Мусіў з серпікам па полі
Тыдні тры гуляці.

Разам з жонкай ад світанку
І да самай ночы,
Заліваўся, бедны, потам,
Як той вол рабочы.

Сонца смажыла страшэнна,
Зной быў невыносны,
Уціраў ён твар кашуляй
Змучаны і злосны.

Збожжа ўсё перасплявала,
Зямлю засявала.
Бо сярпом у міг не зробіш,
Так раней бывала.

Сёння ўжо Раман іначай
Збожжа пажынае.
Ездзіць сабе на жняярцы,
Песеньку спявае.

— Дзе ты выдраў, брат, машыну? —
Рамана пытаю.
— Сельгурток мы залажылі,
Я член — карыстаю.

Цяпер станем гаспадарыць
Па-новаму — дбайна.
І напэўна неаздоўга
Купім і камбайна.

— Ну, цяпер не наракаеш,
Што цяжка рабіці?
— Не, браток, адно я знаю,
Што не знаў як жыці.

Янка Беразавец

ЯК ГЭТА?

На ўроку заалогіі настаўнік гаворыць, што на зіму буслы адлятаюць у Афрыку і там прабываюць аж да вясны. Адзін з вучняў устаў і гаворыць:

— Як гэта можа быць, а я ж нарадзіўся ў снежні.

Марыя Нікіцюк
Бельск

НЕПРЫЕМНЫ ЗАПАХ

Сусед прынёс Сцяпану бутэльку самагонкі і кажа:

— Панюхай, даражэнькі, чым яна пахне? Што прыпамінае табе гэты запах?

Сцяпан паглядзеў, панюхаў і кажа:

— Запах яе непрыемны. Ён прыпамінае мне вохны ў кратачкі.

Міхась Раманюк
Прыбудкі

У СУДЗЕ

Суддзя да абвінавачанага:

— Вы ўжо чулі, што не можна з хлявоў выцягваць каровы.

Абвінавачаны:

— Я слухаў вушыма, а думаў галавой. Галава і вушы — вялікая розніца.

Сяргей Франкоўскі
Койлы

РАЗУМНЫ САБАКА

— Быў у мяне разумны сабака, без памылкі адрозніваў злодзея ад культурных людзей.

— Ну і дзе гэты сабака дзеўся?

— Мусіў яго забіць, бо не раз мяне ўкусіў за ногу.

Янка Пэс
Ялоўка

ДА АДНОЙ

Прыходзіць ў краму малады кавалер ды кажа:

— Ці ёсць у вас паштоўкі пад загалоўкам «Для адной».

— Ёсць, — адказвае прадаўшчык.

— Тады, калі ласка, дазвольце мне пятнаццаць штук.

Зіна Іванюк
Дубічы - Асочныя

САМААБСЛУГОЎВАННЕ

ШАЛЁНЫ

У Доме вар'ятаў да доктара звяртаецца шалёны:

— Доктар! Пусціце мяне на волю, я ўжо здаровы!

— Чым дакажаш, што здаровы?

— Учора тапіўся чалавек, а я выцягнуў яго з вады.

— А дзе ён цяпер?

— Ён быў мокры, дык я павесіў яго за шыю на дрэве, каб высах.

Антось Васілеўскі
Гліўіцы

Кругленька

Адзін нявопытны хлопец захацеў жаніцца. Калі ад'язджаў у сваты, маці загадала:

— Глядзі, сынку, каб гаварыў усё кругленька. Заехаў хлапец да дзяўчыны, сеў за стол і ўсё гаворыць:

— Абруч, абруч, абруч...

Жэня Гламбоцкая
Грыбаўшчына
Старая

ПРАФІЛАКТЫКА

— Грамадзяне і грамадзянкі мікробныя! Жывем мы дрэнна, навокал бацылы разводзім, розныя вірусы нашае жыццё скарочваюць, а нам жыць доўга трэба, інакш не дойдзем да мэты.

Тут Кастусь зрабіў паўзу і праехаўся вачыма па прысутных, каб выявіць, ці выклікаў вялікае ўражанне.

Нехта крыкнуў: — Ты ў намесніцтве доктара гаворыш?!

— Я сам за сябе гавару, — адрэзаў Кастусь.

— Ціха, людзі! — прагучэў бас. — Дайце паслухаць. Чалавек сам сябе замяшчае. Вельмі цікава.

— Скаліць зубы майстры, а жывеце ў антысанітарных умовах, — заўважыў Кастусь. — Дэбаты тут непатрэбныя. Прапаную выбраць санітарную камісію, якая зробіць парадак ў вёсцы.

У камісію сход выбраў Кастуся (ад мужчын), Дар'ю (ад вясковых гаспадынь), Зіну (ад Саюза моладзі) і разыйшоўся.

У сваю чаргу, камісія выбрала старшынёй Кастуся і прыступіла неадкладна да справы. Вырашана было адразу пайсці па хатах. Заходзяць да цёткі Лушы.

З чым памілавалі? — спытала яна, ссунуўшы з пліты саган і папраўляючы падкочаную спадніцу.

— На падлозе брудна, пасудак не мыты, курыца ў гнаі грабласа, а цяпер гуляе па кухні, мух поўна — запішы Зіна, — падыктаваў Кастусь.

— Як трыйшлі мух біць, то я лапаты прынясу, — запрапанавала злосна Луша.

— Мы санітарная камісія і нашым абавязкам наводзіць чысціню ў вёсцы, — горда заявіў Кастусь.

— Кожны дзень будзеце чысціню наводзіць? — пацікавілася гаспадыня.

— Парадак сама зробіш, а мы скажам што і як. Вось, абед гатуеш у антысанітарных умовах. Пад нагамі лупіны, памыйнае вядро цячэ...

— Указчыкаў шмат, а я адна.

— Ты, гаспадынька, паглядзі праз мікраскоп на сваю кухню, мільёны бацыл убачыш, — сказаў на развітанне Кастусь.

— Вучоны знайшоўся, з цеслаком у памы заглядвае, — пранеслася следам за камісіяй.

У наступнай хаце быў парадак. На падлозе поўзала дзіцё. Убачыўшы чужых, яно адкрыла вочы і начала смактаць пальцы.

У гэты час увайшоў гаспадар. Ён дрэнна выцер абутак, бо на падлозе пакінуў сляды.

— Вось, гаспадар, напэцкаў, а дзіцё поўзае, пальчыкі смокча, вірусы глытае, — сказаў Кастусь.

— Па-вашаму ў сенях трэба распранацца і ў хату ўваходзіць без нагавіц, — адказаў гаспадар.

Зіна фыркнула. Дар'я закрыла вочы. А Кастусь адрэзаў: — Гаспадару відней дзе мікробы — ў нагавіцах, ці ў галаве. Мне дзіцяці шкада.

— А ты яго майстраваў? — ускіпеў гаспадар. Зіна выскачыла з хаты.

— Ты перш выгадуй дзіцё на здаровага грамадзяніна і тады падскаквай, — параіў Кастусь выходзячы.

— Не пайду далей! — рашуча заявіла Зіна.

— Так мы перасварымся з усёй вёскай, — выказалася Дар'я.

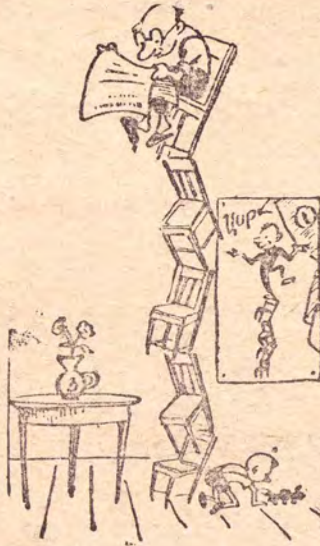
— Значыць, можна лічыць, што камісія закончыла сваю дзейнасць. Мікробы нам не пад сілу, — з сумам падвёў вынікі Кастусь.

Бачыце, людзі добрыя, як часам карыснае пачынанне, напаткаўшы першыя перашкоды, не даводзіцца да мэты з-за маладушнасці яго выканаўцаў.

Дзядзька Лявон

У век тэхнікі.

Акрабат на пенсіі (эмерытуры).

— Выбачай, дарагая, я крыху затрымаюся.

Сіла прызвычаення.

На курорце, як у хаце.

© PDF: Kamunikat.org 2023
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2023